

GERĄ ŽMOGŪ SURASTI SUNKU

Senelė nepageidavo vykti į Floridą. Ji norėjo aplankytį giminaičius rytu Tenesye ir griebdavosi kiekvienos progos atkalbėti Beilį. Beilis — jie gyveno drauge — buvo jos vienintelis sūnus. Jis sédėjo ant kėdės krašto prie stalo, įnikęs į oranžinės sporto kronikos skiltis laikraštyje.

— Tu tik pažvelk štai šicia, Beili,— kreipési senelė.— Tik pažvelk, paskaityk va štai,— ji stovėjo viena ranka įsisprendusi į liesą klubą, kita šlamino laikraštį ties pliku sūnaus pakaušiu.— Nagi tas tipas, kuris pasivadino Nesantaika, pabėgo iš federalinio kalėjimo ir patrauké link Floridos, tu tik paskaityk, ką jis išdarinėja su tais žmonėmis. Tu tik paskaityk. Aš jokiu būdu nevežčiau savo vaikų ten, kur švaistosi laisvėje toks nuskaltėlis. Sąžiné man neleistų.

Beilis tebeskaitė nepakeldamas galvos, tai ji apsisuko ir kreipési į savo anūkų motiną, jauną, kelnétą moterį, kurios veidas buvo apskritas ir nekaltas kaip kopūstas, ir aprūstas žalia skarele taip, kad du jos galiukai kyšojo viršuje it triušio ausys. Ji sédėjo ant sofos ir maitino kūdikį abrikosais iš stiklainio.

— Floridoje vaikai jau buvo,— dėsté senoji dama.— Jums reikėtų pajvairinimui nuvežti juos kur kitur, kad jie pamatytų ir kitus kraštus, praplėstų savo akiratį. Jie dar néra buvę rytu Tenesye.

Marti jos lyg negirdėjo, bet aštuonmetis Džonas Veslis, Dručkis su akiniais, neiškentė:

— Jeigu tu nenori važiuoti į Floridą, tai kodėl nepasilieki namuose?

Jis ir mažoji Džuné Star sédėjo ant grindų ir skaitė komiksus.

— Už jokius pinigus jí nepasiliks namuose nė vienos dienos,— pasakė Džuné Star, nepakeldama gelsvaplaukės galvutės.

— Nagi, o ką jūs darysite, kai pateksite tam tipui, tam Nesantaikai, i nagus? — paklausė senelė.

— Vošiu jam i snukį,— atkirto Džonas Veslis.

— Ji nepasiliks namuose né už milijoną dolerių,— vél taré Džuné Star.— Vis bijo, kad tik ko nepraleistų. Ji né per pédą nuo mūsų nesitrauks.

— Puiku, mis,— atsakė senelė.— Tik nepamiršk, kad ateis laikas, kai prašysi sugarbanoti tau plaukus.

Džuné Star atšovė, kad jos plaukai patys garbanojasi.

Sekantį rytą senelė pirmoji sėdo i mašiną, pasiruošusi važiuoti. Ji pasiémė seną juodą lagaminą, kuris kyšojo kampe it hipopotamo galva, o po juo paslėpę krepšį su Piti Singu, katiniu. Ji neketino palikti katino vieno visas tas tris dienas, labai jau jis jos pasiilgtų, o, be to, bijojo, kad jis netycia nekepteltų viryklės čiaupo ir nenusinuodytų dujomis. Beilis, jos sūnus, nemegdavo rodytis moteliuose su katinu.

Ji sėdėjo užpakalinėje sėdynėje tarp Džono Veslio ir Džunes Star. Beilis, marti ir kūdikis sėdėjo priekyje, iš Atlantos jie išvyko aštuntą valandą keturiadesimt penkios minutės; spidometras rodė 55890 mylių. Senelė užsiraše tą skaičių, nes pagalvojo, kad grįžus bus įdomu papasakoti, kiek mylių važiavę. Po dvidešimties minučių jie jau buvo priemiestyje.

Senoji dama patogiai išitaisė, nusimovė baltas medvilnines pirštines ir padėjo jas drauge su rankinuku ant užpakalinės palangės. Marti tebebuvo su tomis pačiomis kelnėmis, teberyšėjo ta pačia žalia skarele, o senelė buvo užsidėjusi tamsiai mėlyną šiaudinę skrybėlę su baltų žibuočių puokštėle ant krašto ir apsivilkusi tamsiai mėlyną suknelę smulkiais baltais taškučiais. Jos apykaklė ir rankogaliai iš plonučio balto muslinio buvo apsiūti mezginiais, o ties kaklo iškirpte ji prisigė iškvėpintą medžiaginių violetinių gėlių šakelę. Jeigu koks nelaimingas atsitikimas — bet kas, pamatės ją negyvą ant plento, iškart supras, jog tai dama.

Senelė pareiškė, jog, jos nuomone, diena būsianti kaip tik tinkama važiuoti mašinoje,— nei per karšta, nei per šalta,— ir priminė Beiliui, kad didžiausias leistinas greitis — penkiasdešimt penkios mylios per valandą ir kad kelių policija paprastai būna pasislėpusi už reklamos skydų bei tankesnių pakelės medžių ir pasiveja, dar nespėjus sumažinti greičio. Ji atkreipda-

vo visų dėmesį į jdomias peizažo detales: Stoun Mauntin¹, mel.
svą granitą, kai kur stūksantį abipus kelio, žvilgančius raudo.
nus malingus šlaitus, tarpais išvagotus violetinių gyslelių, bei
javų želmenis, nutijsius žalių mezginių juostomis. Medžiai
skendėjo sidabriškai baltuose saulės spinduliuose ir netgi
patys menkiausi švytėjo. Vaikai skaitė komiksus, o jų motina
užsnūdo.

— Važiuokim greičiau per Džordžiją, kad ji kuo greičiau.
siai dingtu iš akių,— taré Džonas Veslis.

— Jeigu aš būčiau mažas berniukas,— taré senelė,— taip
nekalbėčiau apie savo gimtąją valstiją, Tenesiui būdingi kė.
nai, o Džordžijai — kalvos.

— Tenesis — paprasčiausias kalvotas mėshlynas,— atréžę
Džonas Veslis,— o Džordžija irgi nusususi valstija.

— Gryna teisybė,— patvirtino Džuné Star.

— Mano laikais,— senelė sunérė savo plonus pirštus su
melsvomis gyslelémis,— vaikai labiau gerbė savo gimtajį kra.
štą, tévus ir visa kita. Tuomet žmonės buvo padorūs. O, paž.
velkite, koks mielas mažylis,— rušuko ji, rodydama į negriuką,
stovintį lūšnos tarpdury,— tiesiog paveikslėlis, ar ne? — ir visi
atsisuko ir žiūréjo į mažąjį negriuką pro užpakalinį langą. Šis
jiems pamojavo.

— Jis visai be kelnyčių,— nustebo Džuné Star.

— Jis tikriausiai jų neturi,— paaiskino senelė.— Kaime ne.
griukai daug ko neturi, ką turime mes. Jeigu aš mokėčiau pie.
sti, būtinai nupieščiau tą paveikslėlį,— užbaigé ji.

Vaikai apsikeitė komiksais.

Senelė pasisiūlė palaikyti kūdikį, ir motina padavé ji per
priekinės sédynės atkalte. Senelė pasisodino mažylį ant kelių.
supo ji ir pasakojo jam apie tai, kas buvo matyti pro langą.
Ji išsprogindavo akis, atkišdavo priekin lūpas ir įbesdavo savo
liesą, sudiržusį veidą į jo lygų švelnų snukutį. Tarpais jis nu.
sišypsodavo jai svajinga šypsena. Jie važiavo pro didžiulį med.
vilnės lauką, kurio vidury tartum maža salelė buvo aptverti
penki šeši kapai.

— Ziūrékit, kapinės! — sušuko senelė, rodydama ton pu.
sén.— Tai senos šeimyninės plantatoriaus kapinės.

¹ Paminklas 1861—1865 m. Pilietinio karo dalyviams, iškirstas Stoun
Mauntin uoloje. (Vert. past.)

— O kur pati plantacija? — paklausė Džonas Veslis.
— „Nunešta véjo“², — atsakė senelė. — Cha, cha.

Perskaitę visus komiksus, kuriuos buvo pasiémę, vaikai atidarė dėžę su pusryčiais ir pradėjo valgyti. Senelė suvalgė sumuštinių su arachio sviestu ir alyvuogę; ji neleido vaikams išmesti déžutės ir popierinių servetelių pro langą. Kai nebeliko kas veikti, vaikai sugalvojo žaidimą: kuris nors išsirinkdavo debesėlį, o kitas turėjo atspėti, i ką jis panašus. Džonas Veslis išsirinko vieną, panašą į karvę, ir Džuné Star iš karto atspėjo, kad tai karvė, bet Džonas Veslis pasakė, kad tai visai ne karvė, o automobilis, tuomet Džuné Star pareiškė, kad jis žaidžia nesąžiningai, ir jie pradėjo peštis senelės panoséje.

Tuomet senelė pasisiūlė papasakoti atsitikimą, jeigu jie nurims. Pasakodama ji išsprogindavo akis, linguodavo galvą ir atrodė labai įsijautusi. Kai ji dar buvo netekėjusi, apie ją sukosi misteris Edgaras Atkinsas Tygardenas iš Džesperio, Džordžijoje. Jos žodžiai, jis buvo išvaizdus vyras, tikras džentelmenas ir atnešdavo jai kiekvieną šeštadienio popietę arbūzą su išpjaustytais Jame savo inicialais E. A. T. Vieną šeštadienį misteris Tygardenas atvežė arbūzą, o namuose nieko nebuvo, tad jis paliko arbūzą verandoje, sėdo į savo vežimą ir sugrijo į Džesperį, bet senelei tas arbūzas taip ir neatiteko, nes vienas negriukas, perskaitės inicialus E. A. T.³, suvalgė ji. Ta istorija pakirbino Džonui Vesliui juoko kauliuką, ir jis prunkštė nesiliaudamas, bet Džunei Star tai pasirodė visiškai nejuokinga. Ji pareiškė, kad jokiu būdu nebūtų sutikusi tekėti už vyriškio, kuris jai dovanajo tik arbūzus ir tik šeštadieniais. Senelė pasakė, kad būtų pasielgusi protingiau, jeigu būtų ištakėjusi už misterio Tygardeno, nes jis buvo tikras džentelmenas, be to, nusipirko koka-kolos fabriko akcijų, kai jos tik pasirodė biržoje, ir mirė visai neseniai, būdamas labai turtinges.

Jie sustojo prie „Bokšto“ užkasti sumuštinių su mësa, keptant iešmo. „Bokštas“ buvo iš dalies tinkuotas, iš dalies medinis pastatas, suręstas laukymėje, netoli ese nuo Timočio, kur, be benzino kolonélés, buvo ir šokių salė. Jo savininkas buvo sto-

² Užuominia į ketvirtuojo dešimtmecio bestselerį — Margaretos Mičel romaną „Nunešta véjo“. (Vert. past.)

³ Eat — angliskai „valgyk“. (Vert. past.)

rulis Semas Batsas, pramintas Raudonuoju Semu, ir ant paties
namo bei ištisas mylias palei plentą buvo iškabinėti skelbimai:
**PARAGAUKITE IŠGARSĖJUSIŲ KEPSNIŲ NUO RAUDONOJO
SEMO IESMO. NIEKUR NERASITE GARDESNIŲ SUMUŠTI-
NIŲ! RAUDONASIS SEMAS, VISUOMET BESIŠYPSANTIS
STORULIS, KARO VETERANAS, JŪSŲ PASLAUGOMS!**

Raudonasis Semas gulėjo prie „Bokšto“ tiesiog ant plikos
žemės, pakisęs galvą po sunkvežimiui, o šalia jo tarškėjo pilka
pėdos ūgio beždžionė, grandine pririšta prie indiškosios alyvos.
Vos tik pamačiusi vaikus šokant iš mašinos ir bégant artyn, ji
stryktelėjo į medį ir užsikorė ant pačios aukščiausios šakos.

Iš vidaus „Bokštas“ buvo ilga, tamsi salė, viename jos gale
buvo bufetas, kitame — staliukai, o viduryje — vieta šokiam. Jie susėdo už medinio stalo šalia automato su plokštélémis, ir Raudonojo Semo žmona — aukšta, smarkiai įdegusi moterišké, kurios plaukai ir akys buvo šviesesni už veido odą — netrukus priėjo jų aptarnauti. Vaikų motina įmetė į automatą dešimties centų monetą, pasigirdo „Tenesio valsas“, ir senelė pareiškė, kad, vos tik išgirdus tą melodiją, jai visuomet užeina ūpas šokti. Ji paklausė Beilj, ar jis nebūtų linkęs ją pašokdinti, bet šis tik nusmelkė ją piktu žvilgsniu. Jis nepaveldėjo nuoširdaus ir linksmo motinos būdo, ir kelionės jি visuomet erzindavo. Rudos senelės akys švytėjo. Ji lingavo galvą į šalis ir, sėdédama kėdėje, įsivaizdavo šokanti. Džuné Star papraše pagroti ką nors tokio, kad ji galėtų kaip jūrininkas kojomis mušti į grindis taktą. Motina įmetė dar vieną monetą, pasigirdo greitas šokis, ir Džuné Star, išėjusi į šokių aikštę, išmušė kojomis jo taktą.

— Kokia miela mergytė,— pasakė Raudonojo Semo žmona, persivérusi per prekystalį.— Ar pasiliksi pas mane? Būsi mano dukrelė?

— Na jau ne,— atsakė Džuné Star.— Nė už milijoną dole-
rių negyvenčiau tokiam laužel — ir nubėgo prie stalo.

— Kokia miela mergytė,— pakartojo moteris, mandagiai šypsodamas.

— Kaip tau negėda? — sušnypštė senelė.

Tuo metu jéjo Raudonasis Semas ir liepė žmonai liautis ramsčius prekystalį ir paskubėti su užsakymu. Jo chaki spalvos kelnės tebuvo iki klubų, o pilvas kaboję viršum jų lyg

maišas su miltais ir teliūskavo po marškiniais. Jis priėjo arčiau, atsišėdo prie gretimo staliuko ir melodingai atsiduso.

— Kad ir kaip suktumeis, niekaip neišloši,— prašneko jis.— Niekaip neišloši,— ir nusišluosté raudoną prakaituotą veidą pilka nosine.— Šiai laikais nebežinai, kuo gali pasitiketi,— tešė jis.— Juk teisybė?

— Žmonės dabar iš tiesų ne tokie padorūs kaip anksčiau,— pritarė senelė.

— Štai aną savaitę čia buvo užsukę du jaunuoliai,— pradėjo pasakoti Raudonasis Semas,— atvažiavo „Kraislieriu“. Mašina sena, apdažyta, bet dar nebloga, ir jaunuoliai iš pažiūros atrodė padorūs. Sakėsi dirbą fabrike, ir aš, žinote, daviau jiems benzino skolon. Na kodėl, sakykite, aš taip padariau?

— Užtat, kad jūs geras žmogus,— bemat išpyškino senelė.

— Ir man taip atrodo,— patvirtino Raudonasis Semas, tarytum praregėjės nuo senelės atsakymo.

Jejo Semo žmona, nešdama visą penketą lėkštę be padéklo: po dvi rankose ir dar vieną ant sulenkto alkūnės.

— Visam margam pasauly néra né gyvos dvasios, kuria galéatum pasitiketi,— taré ji,— né vienut vienutėlio,— pakartojo, žvelgdama į Raudonajį Semą.

— Ar jūs skaitėte apie tą nusikaltėli Nesantaiką, pabègusi iš kaléjimo? — paklausé senelė.

— Né kiek nenustebčiau, jeigu jis čionai užgriūtu,— atsakė moteris.— Jeigu tik jis išgirs apie šitą vietą, tuož ir prisistatys. Jeigu tik jis išgirs, kad kasoje yra nors du centai, né kiek nenustebsiu, jeigu...

— Na, pakaks,— nutrauké Raudonasis Semas.— Atnešk svečiams koka-kolos.

Ir moteris nuėjo atnešti gérimo.

— Gerą žmogų surasti sunku,— pasaké Raudonasis Semas.— Viskas eina baisyn ir baisyn. Pamenu dar tuos laikus, kai galédavai išeiti iš namų ir palikti neužsklestant duris. Dabar néra ko né kalbėti.

Jiedu su senele émė šnekéti apie geresnius laikus. Senelė pasaké, kad, jos nuomone, dėl viso to kalta Europa. Europa elgiasi taip, tarytum amerikiečiams pinigai iš dangaus byrėtų. Raudonasis Semas pripažino, kad neverta né kalbėti, visa tai šventa teisybė. Vaikai išbėgo laukan į akinančią saulėkaitą ir spoksojo į beždžionę mezginiuotoje indiškoje alyvoje. Si su-

sikaupusi gaudė blusas ir kiekvieną rūpestingai perkasdavo dantimis it kokį skanęstą.

Kai trią popietę jie vėl leidosi kelionėn. Senelė vis knapsėjo nosimi ir tolydžio suknarkusi kniostelėdavo. Už Tumsboro ji visai pabudo ir prisiminė jog, būdama dar jauna panelė, kartą lankėsi čia netoli ese vienoje senoje plantacijoje. Ji pasakojo, kad plantacijos namo fasadą puošė šešios Baltos kolonos, iš jų vedė q̄zuolų alėja, o priekyje iš abiejų pusų stovėjo vijokliais apaugusios medinės pavėsinės, kur panelės po pasi-vaikščiojimo sode atsisėsdavo pailstėti su savo gerbėjais. Ji tiksliai prisiminė, kuriuo keliu reikia pasukti, norint ten patulti. Ji žinojo, kad Beilis nenorės gaišti laiko, kad pažiopotų i kažkokį seną namą, bet juo daugiau jis kalbėjo apie tą namą, juo didėjo jos noras vėl jis pamatyti ir sužinoti, ar dar tebe-stovisi tos dvi pavėsinės.

— Tame name buvo slaptavietė,— sumelavo ji, norėdama, kad tai būtų tiesa.— Žmonės pasakojo, kad ten suslėpė visą šeimos sidabrat, kai užėjo Šermano armija, o po to taip niekados jo ir nesurado...

— Vaje! — sušuko Džonas Veslis.— Važiuokim pažiūrėti! Mes surasim lobį. Išbarškinsim visas lentas ir surasim! Kas ten gyvena? Kur reikia sukti? Ei, tėti, juk galima ten pasukti?

— Mes niekad nesam matę namo su slaptavietė! — sukliko Džunė Star.— Važiuokime prie namo su slaptavietė! Ei, tėti, juk galima nuvažiuoti prie namo su slaptavietė?

— Jis visai netoli nuo čia, aš prisimenu,— tikino senelė,— sugaišim ne daugiau kaip dvidešimt minučių.

Beilis žiūrėjo tiesiai priešais save. Jo smakras suakmenėjo tartum arklio kanopa.

— Ne,— atkirto jis.

Vaikai pradėjo klykti ir spiegti, kad nori pamatyti namą su slaptavietė. Džonas Veslis spryrė į priekinę sėdynę, o Džunė Star pakibo motinai ant peties ir nusiminusi verkšleno jai į ausj, kad jiems niekad nerodo nieko įdomaus, netgi per atostogas, kad niekad nedaro to, ko nori jie. Net mažylis pradėjo verkti, o Džonas Veslis spardė priekinę sėdynę taip smarkiai, kad smūgiai nudiegdavo tévui inkstus.

— Žinot ką,— sušuko Beilis ir sustabdė mašiną kelio pakraštyje.— Ar nenuutilsite visi? Ar nenuutilsite visi nors sekundę? Dar vienas žodis, ir visai niekur nevažiuosim.

— Ta kelionė būtų jiems labai pravarti ir pamokanti,— su-murmėjo senelė.

— Gerai,— sutiko Beilis,— atsiminkite, kad tai pirmas ir pas-kutinis kartas, kai mes sukame iš kelio. Pirmas ir paskutinis.

— Vieškelis, kuriuo reikėjo pasukti, liko maždaug už my-lios,— paaiškino senelė,— aš pastebėjau jį, kai važiavome pro-šalį.

— Vieškelis,— sudejavavo Beilis.

Kai jie pasuko atgal vieškelio link, senelė prisiminė dar vieną kitą smulkmeną — gražų spalvotą langą viršum paradinių durų ir sietyną su žvakémis hole. Džonas Veslis pasakė, kad slaptavietė tikriausiai židinyje.

— I namą įeiti jūs negalėsite,— paaiškino Beilis,— nežinia, kas ten dabar gyvena.

— Kol jūs kalbėsítės su tais žmonėmis prie durų, aš apibėgsiu aplinkui ir ilipsiu pro galinį langą,— pasisiūlė Džonas Veslis.

— Mes visi pasiliksimė mašinoje,— pareiškė jo motina.

Jie pasuko į vieškelį, ir mašina nudūmė pasiokėdama, kel-dama rausvų dulkių tumulus. Senelė prisiminė tuos laikus, kai grįstų kelių dar nebuvvo ir per dieną galėjai nuvažiuoti vos trisdešimt mylių. Kelias vingiavo per kalvas, tame pasitaiky-davo išplovų ir staigū posūkių ties pavojingais šlaitais. Umajie iškildavo ant kalvos, ir apačioje būdavo matyti vien mels-vos medžių viršūnės, nusidriekusios ištisomis myliomis kiek užmatai, o jau sekančią akimirką atsidurdavo raudoname dau-bos dugne, ir dulkémis apsiastu medžiai žvelgdavo į juos iš viršaus.

— Jeigu tas namas tučtuoju nepasirodyt, aš suku at-gal,— pareiškė Beilis.

Kelias atrodė taip, tarytum juo jau daug mėnesių nebuv-o važiuota.

— Jau visai čia pat,— taré senelė, ir vos tik ji spėjo tai pasakyti, šiurpi mintis diltelėjo jos galvoje. Ji buvo tokia kraupi, jog senelės veidas išraudo, akys išspilėtė, kojos neval-ingai sutirtėjo ir stumtelėjo lagaminą kampe. Laikraštis, kuriuo buvo uždengtas senelės krepšys, irgi atsiknojo, kažkas piktais prunkštėlėjo, ir Piti Singas užšoko Beiliui ant peties.

Vaikai smuktelėjo nuo sédynių žemyn, jų motina, spausda-ma rankose kūdikį, išsirito pro dureles ant kelio; senelė buvo

nusviesta į priekinę sėdynę. Mašina persivertė vieną kartą ir kairiuoju šonu prigludo pakelés griovyje. Beilis išsilaike vairuotojo sėdynéje, o pilkai rainas katinas su apvaliu baltu snukiui ir oranžine nosimi it viščras buvo įsikibęs į jo sprandą.

Vos tik vaikai pajuto galį judinti rankas ir kojas, jie akmirksniu išsikabarojo iš mašinos, šaukdami: „Mus ištiko AVARIJA!“ Senelė, susirangiusi po prietaisų skydu, vylési, kad bus sužeista ir tuomet išvengs Beilio rūstybés. Šiurpi mintis, diltelėjusi jos galvoje prieš avariją, buvo ta, kad namas, kurį ji taip gyvai prisiminė, buvo ne Džordžijoje, o Tenesye.

Beilis abiem rankom nubloškė nuo sprando katiną ir sviedė ji pro langą į pušį. Paskui išlipo iš mašinos ir émé žvalgytis žmonos. Ji sédėjo, atsirémusi į vandens išplauto rausvo griovio kraštą, laikydama rankose klykiantį kūdikį, viskas buvo gerai, tik jos veidas buvo giliai perréžtas ir sulaužytas petys.

— Mus ištiko AVARIJA! — klyké vaikai, šéldami iš pasitenkinimo.

— Bet niekas neužsimušé,— nusivylusi pasaké Džuné Star, kai senelé iššlubavo iš mašinos; jos skrybélė tebesilaiké prismeigtą ant galvos, bet užlūžęs priekinis kraštas linksmai vėpsojo viršun, o žibuoklių puokštélė karojo prie ausies. Visi, išskyrus vaikus, susédo griovyje atsipeikéti nuo šoko. Visus kréti drebuly.

— Gal pro šalį važiuos kokia mašina,— kimiai prabilo vaikų motina.

— Atrodo, aš rimtai susižeidžiau,— prašneko senelé, maiydamą šoną, bet niekas neatsiliepė į jos žodžius. Beilio dantys barškéjo. Jis vilkéjo geltonais sportiniais marškinéliais su ryškiai mélynomis papūgomis, ir jo veidas buvo toks pat geltonas kaip ir marškiniai. Senelé nutaré neminéti, jog tas namas buvo Tenesye.

Kelias driekési maždaug per dešimt pédų viršum jų galvų ir jie tematé vien medžių viršunes kitoje jo puséje. Už griovio, kuriame jie sédėjo, irgi buvo miškas — aukštasis, tamsus, gūdus. Po keleto minučių jie pamaté toléliau ant kalvos mašiną, artėjančią labai pamažu, tarytum jos keleiviai būtų juos stebėję. Senelé atsistojo ir pradéjo karštligiškai mojuoti rankomis, norédamas atkreipti jų démesj. Mašina tebevažiavo létai, pradingo už posūkio, paskui vėl, važiuodama dar lečiau, pasirodė kal-

cartą ir
kė vai-
baltu
orandą.
ie aki-
AVA-
ad bus
dilgte-
kuri ji
sviedė
algytis
riojo
o ge-
ys.
pas-
Star,
e pri-
vėp-
si, iš-
Visus
vai-
mai-
ntys
škiai
onas
puvo
alvų,
vio,
dus.
urtė-
ėjė.
no-
ngo
kal-

vos viršūnėje. Tai buvo didelis, juodas, gėrokai apdažytas automobilis, panašus į katafalką. Jame sėdėjo trys vyriškiai. Mašina sustojo tiesiai viršum jų, ir keletą minučių vairuotojas tylėdamas jidėmė tyrė juos iš viršaus bereikšmiu žvilgsniu. Paskui pasuko galvą, sumurmėjo kažką kitiem dviem, ir tie išlipo. Vienas jų buvo storas vaikinas juodomis kelnėmis ir raudonais sportiniais marškinėliais su prisiūtu priekyje sidabriniu kumeliuku. Jis apėjo juos iš dešinės ir atsistojo, nenuleisdamas nuo jų akių, kiek pravérės burną, tartum atsainiai šypsodamasis. Kitas mūvėjo chaki spalvos kelnes ir mėlyną dryžuotą striukę, o ant galvos turėjo skrybėlę, nusmauktą taip žemai, jog veido buvo beveik nematyti. Jis neskubom apéjo juos iš kairės. Nei vienas nepratarė né žodžio.

Vairuotojas išlipo iš mašinos, atsistojo prie jos ir pažvelgė žemyn į sédinčius griovyje. Jis buvo vyresnis už anuodų. Žils-telėjė plaukai ir akiniai su sidabriniais rémeliais teikė jam mokslingo žmogaus išvaizdą. Pailgas jo veidas buvo išvagotas raukšlių, ir jis neturėjo nei viršutinių, nei apatinį baltinių. Mėlyni džinsai buvo jam per ankšti, rankoje jis laikė juodą skrybėlę ir revolverį. Abu jaunuolai irgi turėjo po revolverį.

— Mus ištiko AVARIJA! — tebeklykė vaikai.

Senelę apémė keistas jausmas, jog vyriškis su akiniais jai iš kažkur pažystamas. Jo veidas buvo toks matytas, tarytum ji būtų pažinojusi jį visą gyvenimą, tik niekaip negalėjo prisi minti, kas jis per vienas. Vyriškis pasitraukė nuo mašinos ir émė leistis šlaitu, atsargiai statydamas kojas, kad nepaslystų. Rudai balti pusbačiai buvo užmauti ant pliku kojų, o blauzdos — raudonos ir liesos.

— Laba diena,— pasisveikino jis.— Šiek tiek pasivartėte.

— Mes apsivertėme du kartus,— paaškino senelė.

— Vieną kartelį,— patikslino vyriškis.— Mes matėme. Hai remai, pabandyk jų mašiną, pažiūrek, gal važiuos,— kreipėsi jis tyliai į jaunuoli su pilka skrybėle.

— Kam jums tas revolveris? — paklausė Džonas Veslis.— Ką jūs su tuo darysite?

— Gerbiamoji ponia,— kreipėsi vyriškis į vaikų motiną,— gal malonétumėt paprašyti, kad jie atsisėstu šalia jūsų? Vaikai mane erzina. Norėčiau, kad jūs visi drauge tvarkingai susėstumėt štai ten, kur dabar esate.

— O ko jūs MUMS nurodinėjat, ką mes turime daryti? —
paklausė Džunė Star.

Už jų nugarą miško juosta žiojėjo tartum tamši pravita
burna.

— Ateikit,— pašaukė motina.

— Viešpatie,— ūmai prabilo Beilis,— mes papuolém į bédą!
Mes papuolém...

Senelė suklykė. Ji pašoko ir įsmeigė žvilgsnį į vyriškį.

— Jūs — Nesantaika,— šaukė ji.— Aš jus iš karto pažinaul

— Taip, gerbiamoji,— atsaké šis šyptelėjęs, tartum jam būtų
buvę malonu, nepaisant visko, būti žinomam.— Bet jums vi-
siems būtų buvę geriau, jeigu jūs, gerbiamoji ponia, nebū-
tumėt manęs pažinus.

Beilis ūmai pasuko galvą ir drėbtelėjo motinai kažką tokio,
kad net vaikai išsižiojo. Senoji dama émė verkti, o Nesantaika
paraudo.

— Nesielvartaukit, gerbiamoji,— prabilo jis.— Žmogus kar-
tais ima ir prišneka visokių dalykų nepagalvojės. Jis tikrai ne-
ketino taip su jumis pasielgti.

— Juk jūs nenušausite damos, tiesa? — paklausé senelė ir,
išsitraukusi iš rankogalio švarią nosinę, émė atsargiai tapšnoti
ja palei akis.

Nesantaika išgremžé bato galu duobutę žeméje, paskui vél
ją užlygino.

— Labai nenoréčiau to daryti,— atsaké jis.

— Paklausykit,— senelė kone klykė.— Aš žinau, kad jūs
geras žmogus! Jūs visai nepanašus į prasčioką. Aš žinau, kad
jūs iš padorios šeimos!

— Taip, ponia,— atsaké šis,— iš nuostabiausios šeimos pa-
saulyje.— Kai jis nusišypsojo, švystelėjo eilé sveikų baltų dan-
tų.— Dievas néra sutvéręs puikesnés moters už mano motiną,
o mano tévo širdis buvo gryno aukso.— Jaunuolis su raudonais
marškinėliais atsistojo jiems už nugaros, spausdamas prie šla-
nies revolverį. Nesantaika pritūpė.— Pasergék vaikus, Bobai
Li,— kreipési jis,— žinai, kaip jie mane erzina.— Jis žvelgė į
visus šešis, susimetusius priešais į vieną krūvą, ir atrodė sumi-
šęs, tartum nežinotų, ką pasakyti.— Danguj nė debesélio,— pa-
saké, žvilgtelėjęs viršun,— saulé pasislépė, bet ir debesélio nė
vieno.

— Taip, puiki diena,— pritaré senelé.— Paklausykit,— tėsé ji,— jūs be reikalo pasivadinote Nesantaika, aš juk žinau, kad širdyje jūs geras žmogus. Pakanka man pažvelgti į jus, ir galiu tai patvirtinti.

— Nutilk! — sušvokštė Beilis.— Nutilk! Visi nutilkit ir paklikit man šią reikalą,— jis buvo pritūpęs it bėgikas, pasiruošęs startui, tačiau nejudėjo iš vietas.

— Dėkoju už tai, ponia,— pasakė Nesantaika ir revolverio rankena nubrėžė žemėje nedidelį apskritimą.

— Reikės pusvalandžio sutvarkyti tai mašinai,— šūktelėjo Hairemas iš po kapoto.

— Puiku, tik pirma su Bobu Li nuveskite pasivaikščioti štai šią ir berniuką,— pasakė Nesantaika, rodydamas į Beili ir Džoną Veslį.— Vaikinai nori jūsų paklausti šio bei to,— kreipési jis į Beili.— gal malonėsite paéjéti su jais ligi miško?

— Paklausykit,— pradejo Beilis,— mes papuolém į baisią bėdą! Jūs nieko nesuprantat,— jo balsas nutrūko. Akys buvo tokios pat ryškiai mėlynos kaip ir tos papūgos ant marškiniių. Jis nejudėjo.

Senelė pakélė ranką pasitaisyti skrybélés kraštui tartum ruoštusi eiti pasivaikščioti su sūnumi į mišką, bet, nulūžęs, jis taip ir liko jos rankoje. Akimirką ji žiūréjo į jį išpūtusi akis, paskui numetė žemén. Hairemas prilaikė Beili už alkūnés, tarytum šis būtų senukas. Džonas Veslis įsikibo tévui į ranką, o Bobas Li éjo iš paskos. Jie nužingsniaavo link miško ir, vos tik priéjęs tamsų jo pakraštį, Beilis atsisuko ir, įsikibęs į pilką pliką pušies kamieną, sušuko:

— Aš netrukus grįšiu, mama, lauk maneš!

— Grīž tuoju pāt,— suspigo ši, bet visi jau buvo dingę miške.

— Beili, sūneli! — sušuko senelė veriamu balsu, bet susivokę žiūrinti į priešais tupintį Nesantaiką.— Aš juk žinau, kad jūs geras žmogus,— tėsé ji nevilitingai.— Jūs ne iš prasčiokų!

— Ne, ponia, aš nesu geras žmogus,— pasakė Nesantaika po valandėlės, tarytum būtų susikaupęs ir apmastęs jos žodžius.— Bet nesu ir iš pačių blogiausiuju. Mano tétis sakydavo, jog aš skiriuosi nuo savo brolių ir seserų, lyg būčiau kitos veislės šuo „Žinote,— sakydavo jis,— vieni gali nugyventi gyvenimėlį nė sykio nesusimastę apie jį, o kitiems reikia žinoti, kodel ir kaip, ir šitas berniukas kaip tik iš tokių. Jam viska

reikės išméginti! — Jis užsimovė savo juodą skrybélé ir ūmai pakelé akis į senelę, paskui nusuko jas tolyn, į mišką, lyg vėl būtų susinepatoginės. — Atleiskit, ponios, kad aš prieš jus be marškinį, — atsiprásė, kiek kūprindamasis. — Pabégė mes užkėsime savo drabužius, štai taip ir verčiamės, kol gausime geras-nius. Šituos pasiskolinom iš sutiktųjų, — paaiškino.

— Na ir puiku, — sušuko senelė, — Beilis tikriausiai turi at-sarginius marškinius lagamine.

— Aš pats pasižiūrėsiu, — taré Nesantaika.

— Kur jie nusivedė ji? — suklykė vaikų motina.

— Tėtis buvo irgi geras, — tėsė Nesantaika. — Nieko neprikiši. Nors su valdžia niekad nesipykdavo. Tvarkési su ja profesionaliai.

— Ir jūs galétumét būti doras, jei tik pamégintumét, — pradėjo senelė. — Tik pagalvokit, kaip nuostabu būtų kur nors įsikurti ir gyventi sau ramiai, nenuogastaujant, kad amžinai kas nors tave vejas.

Nesantaika teberausė žemę revolverio rankena, lyg būtų mąstęs apie visa tai.

— Jūs teisi, ponia, kas nors amžinai tave persekioja, — sumurmėjo.

Žiūrédamas iš viršaus, senelė pastebėjo, kokios smulkios jo mentės ties skrybélé.

— Ar jūs kada nors meldžiatés? — paklausė ji.

Nesantaika papurtė galvą. Senelė tik pastebėjo, kaip su-bangavo tarp menčių jo skrybélé.

— Ne, ponia, — atsakė jis.

Iš miško pasigirdo revolverio šūvis ir netrukus antras. Pas-kui stojo tyla. Senoji dama mėslungiškai trūktelėjo galvą. Ji girdėjo, kaip medžių viršnémis lyg ilgas pasitenkinimo at-dūsis nušlamėjo vejas.

— Beili, sūneli, — pašaukė ji.

— Kuri laiką aš buvau bažnyčios giedorius, — taré Nesantaika. — Kuo tik aš nesu buvęs. Tarnavau kariuomenėje, sausu-meje ir jūroje, čia ir užsienyje, dukart buvau vedęs, dirbau duobkasiu, tarnavau geležinkelį, ariau motiną žemę, buvau patekės į viesulą, kartą mačiau, kaip žmogų gyvą sudegino, ir, — pažvelgęs į vaikų motiną ir mažąją mergaitę, kurios sėdėjo susiglaudusios, pabalusios ir stiklinémis akimis, — aš netgi ma-čiau, kaip moterį nuplakė rykštémis.

— Melskitės, melskitės,— pradėjo senelė,— melskitės, melskitės.

— Aš niekados nebuvau blogas, kiek pamenu,— kalbėjo Nesantaika bemaž svajingu balsu,— tik kažkur suklupau ir buvau pasodintas į kalėjimą. Mane gyvą palaidojo,— jis pakélé akis ir prikaustė ją žvilgsniu.

— Tuomet jums ir reikėjo pradėti melstis,— pasakė senelė.— Už ką jus pasodino į kalėjimą tą pirmąjį kartą?

— Pasuki galvą į dešinę — sieną,— kalbėjo Nesantaika, vėl žvelgdamas į giedrą dangų.— pasuki galvą į kairę — sieną. Pasižiūri viršun — lubos, pasižiūri apačion — grindys. Užmiršau už ką, ponia. Aš ten sédėjau sédėjau, vis stengiausi prisiminti už ką, bet taip ir nepamenu po šiai dienai. Kartais atrodydavo, kad tuoju tuoju prisiminsiu, bet taip ir nepavyko.

— Gal jie buvo pasodinę jus per klaidą,— neryžtingai pratarė senoji dama.

— Ne, ponia,— atsakė jis,— ne per klaidą. Jie turėjo prieš mane liudijančius popierius.

— Jūs tikriausiai ką nors pavogėte,— mégino spėlioti ji. Nesantaika šyptelėjo su vos pastebima panieka.

— Né vienas žmogus neturėjo to, kuo būčiau galėjęs susigundyt,— paaiškino.— Vyriausasis kalėjimo gydytojas sakė, jog mane pasodino už tai, kad užmušiau savo téṭį, bet tai melas. Mano téṭis mirė 1919 metais nuo ispaniškojo gripo, ir aš čia niekuo dėtas. Ji palaidojo Maunt Hopvelo baptistų bažnyčios šventoriuje, ir jūs galite nueiti ten pati ir įsitikinti.

— Jei jūs melstumétės,— pasakė senoji dama,— Jėzus jums padėt.

— Tikriausiai,— atsakė Nesantaika.

— Tai kodėl gi nesimeldžiat? — paklausė ji, ūmai suvirpėjusi iš džiaugsmo.

— Man nereikia jokios pagalbos,— atsakė šis.— Aš puikiai susitvarkau pats.

Bobas Li ir Hairemas neskubėdami grijo iš miško. Bobas Li vilko pažeme geltonus marškinius su ryškiai mėlynom pačiugom.

— Mestelk man juos, Bobai Li,— paprašė Nesantaika. Marškiniai atsklendė ir nusileido jam ant peties, jis apsilikvo juos. Senelė nebūtu galėjusi pasakyti, ką priminė jai tie marškiniai.— Ne, ponia,— tėsė Nesantaika, juos sagstydamasis,— aš

supratau, kad pats nusikaltimas neturi reikšmės. Gali padaryti viena ar kita, užmušti žmogų ar nudžiauti jo mašinos padangą, nes anksčiau ar vėliau užmirši, ką padarės, ir vis tiek būsi nu- baustas už tai.

Vaikų motina pradėjo garsiai žiopčioti, tartum jai būtų trūkė oro.

— Ponia,— kreipési į ją Nesantaika,— gal malonétumé drauge su mergaite paéjēti ligi miško su Bobu Li ir Hairemu ir susitikti su vyru?

— Taip, ačiū jums,— vos girdimai atsakė ši. Kairioji jos ranka buvo bejégiškai nukarusi, o dešinėje ji laikė užmigusį kūdikį.

— Padék damai, Hairemai,— paliepė Nesantaika, kai ši kabarojosi iš griovio.— O tu, Bobai Li, paimk už rankos mergaitę.

— Aš nenoriu jam duoti rankos,— pareiškė Džuné Star.— Jis panašus į kiaulę.

Storulis išraudo, nusikvatojo, čiupo ją už rankos ir nusi-tempė į mišką paskui Hairemą ir jos motiną.

Pasilikusi viena su Nesantaika, senelė pasijuto netekusi žado. Danguje nebuvo né debesélio, bet ir saulės — né ženklo. Aplinkui plytėjo vien miškas. Ji norėjo pasakyti, kad melstis jam būtina. Keletą kartų pravéré ir užčiaupė burną, taip ir nepratarusi né žodžio. Galop pasijuto bekartojanti: „Jézus, Jézus“, kas turėjo reikšti „Jézus padés jums“, bet ji taip tarė tuos žodžius, jog atrodė tarytum keiktysi.

— Taip, ponia,— pasakė Nesantaika, tartum sutikdamas su ja,— Jézus viską apvertė aukštyn kojom. Jam atsitiko lygiai taip kaip man, išskyrus tai, kad jis nepadarė jokio nusikaltimo, o mane jie gali apkaltinti nusikaltimu, nes turi prieš mane liudijančius popierius. Žinoma,— kalbėjo jis,— jie niekad néra man jų parodę. Štai kodėl dabar aš pasirašinėjū. Seniai nutariau — sugalvosių parašą ir pasirašinésiu po viskuo, ką padarau, ir laikysiu nuorašą. Kad žinočiau, ką esu padarės, ir galéciu palyginti nusikaltimą su bausme ir patikrinti, ar jie atitinka vienas kitą, ir kad pagaliau turėčiau kokį jrodymą, jog su manim pasielgė neteisingai. Aš ir pasivadinau Nesantaika todėl,— aiškino jis,— kad niekaip negaliu suprasti, ar tas blogis, kurį esu padarės, atitinka tai, ką turėjau iškenteti kaip bausmę.

Iš miško pasigirdo veriamas klyksmas, paskui revolverio šūvis.

— Ar jums atrodo teisinga, ponia, kad vienas baudžiamas su kaupu, o kitas nebaudžiamas visai?

— Jézau! — šaukė senoji dama. — Jūsų kilmingas kraujas! Aš žinau, jūs nenušausite damos! Jūs iš geros šeimos. Melski-
tės! Jézau, jums nevalia nušauti damą. Aš atiduosiu jums visus pinigus, kiek tik turiu.

— Poniute,— pasakė Nesantaika, žiūrėdamas pro šalį tolyn į mišką,— taip dar néra buvę, kad numirėlis duotų duobkasiui arbatpinigiu.

Pasigirdo dar du revolverio šūviai, senelė užvertė galvą lyg ištroškusi sena kalakutė, šaukianti vandens, ir suriko: „Beili, sūneli! Beili, sūneli!” taip, tarytum jai plyštą širdis.

— Jézus buvo vienintelis, galėjęs prikelti iš numirusių,— tėsė Nesantaika,— ir nereikėjo jam to daryti. Jis viską apvertė aukštyn kojom. Jeigu jis darė taip, kaip mokė, tuomet nieko kita nebelieka, kaip viską mesti ir eiti paskui jį, o jeigu nedarė, tuomet nieko kita nebelieka, tik džiaugtis kaip išmanai tomis keliomis tau likusiomis akimirkomis — užmušti ką nors, padegti namą ar padaryti kokią kitą niekšybę. Vienintelis džiaugsmas — niekšybė,— beveik suurzgė jis.

— O gal jis neprikélé iš numirusių,— murmėjo senoji dama, pati nesuvokdama ką šneka. Jai taip pradėjo svaigtį galva, jog susipynusiomis kojomis ji susmuko į griovį.

— Aš nebuvalau ten tuo metu, užtat negaliu nieko tvirtinti,— pasakė Nesantaika.— O gaila, kad manęs ten nebuvo,— pakartojo, trenkdamas kumščiu į žemę.— Negerai, kad manęs ten nebuvo, nes jeigu būčiau buvęs, tuomet žinočiau teisybę. Paklausykit, poniute,— jis jau beveik spiegė,— jeigu būčiau buvęs ten, būčiau žinojės ir nebūčiau toks, koks esu.

Atrodė, kad jo balsas tuoj nutrūks, ir senelės galvoje aki-mirką nušvito. Ji pamatė, kaip vyriškio veidas išsikreipė šalia josios, tartum jis tuoj tuoj pravirks, ir sumurmėjo: „Tu juk vienas iš mano kūdikių. Tu — mano vaikas!”— Ji ištiesė ranką ir palietė jo petį. Nesantaika atšoko atgal tarytum gyvatės igeltas ir šovė triskart jai į krūtinę. Paskui padėjo revolverį ant žemės, nusiémė akinius ir pradėjo juos šluostyti.

Hairemas ir Bobas Li sugrijo iš miško, sustojo griovio viršuje ir žiūrėjo į senelę, kuri pusiau sėdėjo, pusiau gulėjo kraujo klane, kaip vaikas sukryžiaus po savimi kojas ir užvertusi į giedrą dangų besiypsantį veidą.

Be akinių Nesantaikos akys po paraudusiais vokais atrodė blausios ir bejégés.

— Paimkite ją iš čia ir numeskite ten, kur numetėte anuos,— taré jis, paémęs ant rankų katiną, kuris trynési jam palei koją.

— Ji buvo pleputé, tiesa? — paklausé Bobas Li ir oliuodamas nušoko į griovį.

— Būtų buvusi gera moteris,— atsaké Nesantaika,— jeigu kasdien būtų buvę kam į ją šauti.

— Siek tiek pasilinksminome,— taré Bobas Li.

— Nutilk, Bobai Li,— atkirto Nesantaika.— Tikro džiaugsmo gyvenime néra.